

Патријарх Порфирије на Спасовданској литији: Помолимо се Светом Сави да се немири и неслоге преобразе у сагласје и мирољубље

Беседа Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија одржана 29. маја 2025. године у храму Светог Саве на Врачару после историјске Спасовданске литије у којој је ношена рука Светог Саве, првог Архиепископа српског

У име Оца и Сина и Светога Духа!

Ваша Узоритости, Ваше Екселенције, браћо архијереји, часни оци, богољубиво монаштво, браћо и сестре, сви драги у Христу, сви они који су добре воље, али и оне који нису, нека их Бог одобровољи.

Данас је неизмерна радост да смо се опет и опет сабрали у свештену литију, да се оснажимо молитвом, да се испунимо духом мира, јединства, љубави и међусобног разумевања, да себе уткамо у небоземни ход Цркве, који представља не само спољашњу свечаност него, пре свега и изнад свега, унутрашњу реалност и стварност, тј. пројаву љубави Божје, Његових правила живота, Његовог закона, Његових заповести, Царства Његовог међу нама. Ово сабрање сведочи да ми нисмо народ који искључиво живи у времену, тј.

да нисмо народ који верује да је човек биће које је усковитлао ветар случајности, уобличио га овде и пустио га да траје неко време и онда да се претвори у ништавило, него смо ми народ хришћански, народ православни, српски народ Светог Саве; народ који живи овде у историји, разуме је, прима је као дар Божји, као место спасења и стицања смисла постојања, као место стваралаштва, као место у којем човек постоји да би заволео Бога читавим својим бићем и да би заволео и сваког човека, штавише, да би уз помоћ Божју заволео и оне који му се противе, да би у сваком видео брата, а не оно до чега смо, нажалост, дошли не слушајући заповест Божју, која вели: Љуби ближњег свог, па и непријатеље своје. Ми смо малтене почели да проглашавамо да је исправно мрзети ближњег свог. Дакле, ми смо народ хришћански, народ православни, народ српски, народ Светог Саве, који има свој почетак у историји а креће се ка вечности и, штавише, хоће ту вечност да оприсутни овде и сада и хоће да законима вечности и законима неба живи овде, јер зна да ако у темељима закона овога света као предуслов не постоји закон јеванђељски, тј. закон воље Божје, онда је све бесмислено.

Данас славимо Вазнесење Господа нашег Исуса Христа, празник светлости и радости. Славимо догађај над догађајима и круну спасења рода људског, јер како вели велики апостол народа, Свети апостол Павле: Онај који сиђе, беше исти који и узиђе више свих небеса да испуни све (Еф. 4, 10). Отуда Вазнесење није одступање Господње од нас, Његов одлазак није напуштање, не напушта нас, него нас приближава нашем смислу и предукусу онога због чега смо створени и због чега постојимо, предукусу тајне Цркве, тајне рођења Цркве, тајне Педесетнице, која је ниспошиљање благодати Духа Светог Духа Светог у виду огњених језика на сваку душу живу да се у њој пробуди семе, да се у њој пробуди глад за вечношћу, глад за Богом и глад за загрљајем другог човека. То је, дакле, моменат у којем Црква има свој почетак, утемељује се, и целокупна творевина се на тај начин освећује.

Свети Јован Златоусти, богомудри пастир божанских тајни, говори: Вазнесењем Христовим, човечанска природа је уздигнута изнад анђелских чинова, јер је Христос у нашем телу сео с десне стране Величанства на висинама. Тако је оно Тело које је приковано за Крст, које је положено у гроб и у трећи дан васкрсло, у овоме дану вазнесено на небо не као нешто туђе и нешто нама страно и одвојено, него као тело наше, људско, али преображено и прослављено, вазнето у недра Свете Тројице. Ако је Рождество почетак тајне Божјег силаска у историју, онда је Вазнесење откривење вечности као истинског човековог дома, као истинског циља нашег постојања, јер нисмо се родили за ништавило и апсолутну смрт. Нисмо се родили да бисмо били оно

што последње можемо видети, храна црвима, него смо се родили за вечност. У Вазнесењу Црква препознаје вечни, небески хоризонт живота: да све у нама буде Христово; да нам Христос буде на првом месту како би нам онда било све на свом месту. Ако је било шта у нашим животима на првом месту, а не Христос, све ће бити на погрешном месту. Ако је Господ наш Исус Христос на првом месту у нашим срцима и у нашим животима, све ће, ма како било тешко и неразумљиво, доћи пре или касније на своје место; да свако наше кретање буде ка Њему; да сваки наш поглед буде Његов поглед, да свака наша мисао, реч, дело буду Његови, да свака наша жеља буде Христова жеља; Његова, да све што желимо буде покренуто потребом за небеским животом и небеским правилима овог живота, за небеским обитавањем у Богу и са Богом; да ми можемо рећи заједно са апостолом Павлом: Не живим више ја, него живи Христос у мени. И не живиш више ти него живи Христос у теби!

И као што се Господ наш вазнео не да би нас напустио, него да би све нас сабрао у једном Телу, у заједници љубави и истине, тако и они који Му својим животом постадоше слични – у Њему и кроз Њега – постају живе иконе јединства, јединства личности, али не личности подељене, а нажалост данас смо не само подељени него у разломцима и деловима свако је разбијен у парампарчад. Подељени смо и једни од других, подељени смо и удаљени и од творевине Божје. И не само то, него је она разумела да треба да нам се противи, јер смо хтели да је употребимо, да је злоупотребимо, да је потчинимо себи, а заправо она треба да нам служи тек онда када ми, служећи Богу, служимо као служитељи Божји читавој творевини. Дакле, Господ нас је сабрао да живимо у јединству, у једном Телу, у заједници љубави и истине. Тако и они који својим животом постадоше сличним, светитељи Божји, они су једно са Богом, једно у себи, једно са читавом творевином и у заједници љубави са свим људима. У Њему и кроз Њега светитељи Божји постају истинске иконе живог јединства. Њихова светост није од овога света. То је дар Божји, дар љубави Божје. Кроз њих се пројављује светост Божја, али се у њима и кроз њих та светост и светлост даје свету ради нас и ради нашег спасења.

У том небеском сабрању светих, као првосвештеник и духовни стуб Цркве народа Божјег, као истински сведок Крста, Васкрсења и спасоносног Вазнесења назад Оцу, блиста наш љубљени равноапостолни отац Свети Сава, просветитељ, архиепископ и миротворац, онај који је небеску лествицу причврстио на тло земље наше, онај који је небеска правила живота и реч Божју заковао за тло земље да бисмо се и ми као његова деца и његови духовни потомци, попут Господа, узносили ка вечности.

Јуче смо, браћо и сестре, дочекали свету левицу његову, чудом Божјим сачувану од врачарске ломаче, у његовом и нашем престоном Београду. А данас смо, као живи благослов и продужетак његове службе у Христу, носили у литији руку Светитељеву. И то коју руку? Ону која је кроз све векове душу нашег народа обликовала и уобличи́ла Јеванђељем Христовим и православно вером у Духу Светом; руку која нас је водила у слави; чувала од зла и спасавала у вишестолетном ропству; дизала из голготских губилишта у 20. веку.

Управо та света и часна рука Светог Саве, наша рука, јемчи да је светитељ Сава и физички одувек, а Господ хоће и заувек, међу нама. Она нас недоступно приводи себи самима; суочава са личним недостацима; усмерава и приводи једне другима; кад је нужно, с љубављу укорева; спаја нам, као некад Стефану и Вукану, често раздвојене братске руке; милује, грли и теши; показује једини пут и метод спасења од животног бесмисла и од очараности примамљивостима овог пролазног света, упућујући нас, као некад Претеча Јован Крститељ јудески народ покајању, браћо и сестре, а то нам је потребно, јер то су речи којима и Господ почиње своје Јеванђеље: Покајте се, јер се приближи Царство небеско! (Мт 4, 17). Покајмо се, јер се приближи Царство небеско! Покајмо се, јер на то нас позива рука Светог Саве! А има ли кога да може за себе рећи: Ја нисам тај који треба да упути Господу речи: Опрости Господе? Има ли икога који нема некога коме треба да каже опрости? И сви свима да опростимо – рука Светог Саве, освећена Христовом љубављу и благодаћу Његовом, нас позива.

То је трајни позив да будемо бољи Богу и да будемо бољи једни према другима, да свако буде бољи, да не чинимо другима оно што не желимо да они нама чине, јер нас Бог сигурно неће питати шта су нама други чинили, него знајмо да ће свакога од нас питати шта смо ми другима чинили. Свако ће за себе дати одговор Богу, одговор на то да ли је волео или није и по милости Божјој да ли ће моћи да каже: Да, желео сам, хтео сам, али чешће то нисам чинио него што јесам. То је покајање, једном речју, браћо и сестре, да нам Христов закон буде основно правило, неприкосновено мерило и огледало у којем се огледају сви други закони и сва друга мерила. У радости зато данас кличемо:

Добро нам дошао, Свети Оче наш Саво, путеводитељу рода свог ка Царству Божјем! Где год да се осврнемо и усмеримо свој поглед Тебе видимо; шта год да вредно послушкујемо тебе чујемо; куд год да се запутимо неодступно си са нама. И као што руке Господње прободене за нас сад вечно заступају свет са

десне стране Очеве, тако знамо и да је рука Светог Саве постаје за нас благослов и благодатна нит, мост који повезује небо и земљу и рука која нас води и која нас благосиља.

Литијски ход са овом највећом светињом нашег народа – по теби, Свети Саво, названог Светосавског – није тек побожни обичај, него је црквени чин сабрања народа Божјег око тебе као свог духовног оца. То није пука шетња улицама града, већ корачање крштеног народа српског кроз време, у потрази за очевим благословом, за духовним окупљањем на изворишту из којег смо потекли и кренули за тобом кроз бурно море историје, пут вечности.

Браћо и сестре, Свети Сава није градио поредак световне моћи, већ је у Цркви препознао заједницу и дом отворен за све, дом који позива све у јединство без обзира на разлике у било чему. У установљењу аутокефалне Цркве српске није тражио самодовољност, већ слободу да се у јединству Христовом испуњава воља Божја. То је она света слобода која не разара јединство, него га чува – слобода која служи слози. Као што апостол Павле каже: Где је Дух Господњи, онде је слобода (2Кор 3, 17). У тој слободи Свети Сава је измирио раздељену и посвађану браћу, ујединио народ, мирио свој српски народ са другим народима, градио мостове са другим религијама, на пример са исламом.

Зато, љубљени народе Божји, када данас побожно и радосно гледамо руку Светог Саве овде у храму, подигнутом у његову славу на месту његовог страдања, ми видимо много више од моштију: гледамо путоказ, видимо позив, осећамо мир и додир небеса. Ако је рука Светог Саве видљиви благослов, онда је његово невидљиво дело – жива слога нашег народа, позив да будемо чеда његова.

Браћо и сестре, светосавски роде, ништа не осиромашује човека као разједињеност, као поделе, и ништа га не узвисује толико народ као јединство, јединство у вери, јединство у добру, јединство у врлини, јединство у истини, јединство у Христу. Ово није поетска жеља, већ откровење божанске стварности. Јединство није тек друштвена формула, нити само резултат компромиса и договора, оно је пројава заједничарења браће и сестара у животу у једној вери, кроз једну веру у животу Свете Тројице, у једномислију. Црква Христова није обична историјска установа, већ литургијска икона Тројичног живота и мира Божијег. Сам Господ открива говорећи: Мир вам остављам, мир свој дајем вам; не дајем вам га као што свет даје (Јн 14, 27). Отуд мир и слога у Христу нису само корисни, него су и неопходни и спасоносни.

Свети Сава животом и делом постаје и остаје потврда да се јеванђељско јединство не постиже било којим идеолошким тежњама, нити је плод компромиса, већ искуство божанске љубави. Јеванђељска слога се не заснива на спољашњем миру, већ на унутрашњој хармонији која је дар познања Исуса Христа и нераскидиве заједнице са Њим.

И ево, данас, литијски ход који творимо улицама овога града није церемонија, него молитва у покрету. Он је сведочанство да је Црква живо тело, не затворено у зидове већ распрострањено у животу народа. У том литургијском ходу сабирамо различите, расуте, заборављене и рањене у једну заједницу која се не темељи на пролазним вредностима, које су пролазне, него на вечном Јагњету Божијем, Господу Исусу Христу, који је узео на себе грех света. Овде, у нашем православном српском народу који данас ходи за Савином руком као за путоказом, не видимо више границе и разлике, већ видимо наше јединство, видимо једни друге као браћу и сестре, видимо и разумемо да не можемо једни без других, да смо потребни једни другима, да смо једно Тело у коме је све једно и у свему је Христос. Тајна јединства, стога, није у нама, него у Њему, Господу нашем. И само ако смо у Њему и живимо по Његовом Јеванђељу и заповестима Његовим, можемо бити у слози и једни са другима.

Зато, браћо и сестре, замолимо Светог Саву, јер литија није завршетак. Она је почетак, подстрек и вапај за божанском благодаћу. Замолимо га да оснажи овај град у свему добром и оном што је непролазно, да се у овом граду и овом народу прошле патње претворе у сведочанство вере, немири и неслоге да се преобразе у сагласје и мирољубље, а садашње молитве у темеље вечности; да свако од нас који је заточен у себељубље и заплетен у бриге овог света

буде поведен и подржан часном и светом руком Светитеља нашег, да се покажемо као истинска чеда Божја и верни и свети род и потомство.

Да живимо сви у слози, Свети Саво, ти помози!
Почуј глас свог рода, српскога народа!

Срећан вам празник, возљубљена децо духовна, чеда бесмртног оца нашег
Светитеља Саве! Срећна слава престоног града Београда, овај дан спасења!
Амин!

spc.rs